

**ТРАНСФЕРТНЕ ЦІНОУТВОРЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ
ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО
ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ПІДПРИЄМСТВА**

К.е.н. доц. Козловський В.О.; к.е.н., викл. Дончак Л.Г.

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

Глобалізація економічних процесів, погіршення економічної та політичної ситуації в країні негативно впливають на діяльність суб'єктів господарювання. Одним з найважливіших чинників ефективного функціонування внутрішнього економічного механізму підприємств є встановлення обґрунтованих та справедливих внутрішніх відносин між структурними підрозділами на основі використання трансфертних цін.

Дослідження проблем трансфертного ціноутворення висвітлювали у своїх працях такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як В. Бобиль, Н. Вафіна, Д. Вотсон, Е. Едельберг, М. Макаренко, М. Панов, О. Панферова, Ю. Правик, М. Румянцев, Т. Савченко, В. Селезньова, С. Соколовський, Дж. Шарп, Н. Шульга, П.Т. Саблук, М.Я. Дем'яненко та інші.

Важливим інструментом формування ефективних взаємних відносин між структурними підрозділами є забезпечення дієвої системи внутрішнього ціноутворення, що являється одним з методів взаєморозрахунків, вимірювальним кількісним параметром визначення ефективності кожного підрозділу, а також стимулюючим фактором, здатним підвищити зацікавленість працівників у досягненні високих кінцевих результатів.

Між підрозділами в межах одного підприємства здійснюється обмін продукцією, роботами і послугами, особливо коли відбувається

виготовлення спільного продукту, а підрозділи виготовляють лише окремі його складові. Для цього необхідно визначити ціну, за якою продукцію, роботи і послуги потрібно передавати від одного підрозділу до іншого. За часів СРСР для цієї мети використовували внутрішньогосподарські облікові ціни – як фіксовані ціни в межах підприємства, за якими оцінюється продукція (роботи, послуги) при передачі їх між підрозділами. В зв'язку з ринковими перетвореннями в нашій країні, коли необхідно максимально точно підрахувати доходи і витрати кожного підрозділу і оцінити його вплив на загальний фінансовий результат підприємства, необхідно застосовувати відповідну ціну [1, с. 267-268].

Варто відзначити, що під трансфертною ціною доцільно розуміти умовну (розрахункову) ціну, яка використовується для здійснення операцій між підрозділами, філіями, центрами відповідальності в межах одного господарюючого суб'єкта (юридичної особи). Основна мета внутрішнього ціноутворення – забезпечення найбільш ефективного функціонування існуючої системи управління підприємством. Формування системи трансфертного ціноутворення дозволяє надавати інформацію про діяльність підрозділу, гарантувати певну самостійність його діяльності тощо. При цьому, запровадження трансфертного ціноутворення повинно відбуватись в умовах наявності висококваліфікованих спеціалістів (адміністративно-управлінського апарату), наявності розвиненої системи управлінського обліку, можливості оперативно регулювати витрати, шляхом планування та нормування. Також необхідно враховувати й те, що трансфертне ціноутворення використовують з урахуванням економічної сутності та характеру виробничих зв'язків підрозділів для регулювання відносин центрів відповідальності на підприємстві.

Застосування трансфертних цін на підприємствах дає можливість вирішити ряд завдань, зокрема: оцінити ефективність діяльності підрозділів підприємства; здійснити комплекс заходів та створити

механізм для підвищення ефективності діяльності підрозділів, що позитивно вплине на прибутковість підприємства в цілому; здійснити регулювання попиту та пропозиції на товари (послуги) підрозділів, що надасть можливість контролювати кількість ресурсів, які необхідні для передачі товарів (послуг).

Враховуючи те, що трансфертна ціна істотно впливає на звітні показники та оцінку діяльності підрозділів підприємства, то важливим є вибір методів трансфертного ціноутворення. У практиці дослідження внутрішнього ціноутворення на підприємстві сформувались три основні методи: на рівні ринкових цін, на договірній основі та на основі витрат виробництва. Перший метод передбачає визначення цін на основі поточних або усереднених ринкових на аналогічну продукцію. Другий метод формування цін базується на узгодженості цін між підрозділами підприємства, сформованих на договірній основі. Останній метод, на основі витрат виробництва, передбачає формування цін, включаючи в їх структуру загальні витрати підрозділу. Кожне підприємство самостійно обирає механізм встановлення цін, або ж взагалі відмовляється від подібного роду розрахунків, використовуючи при цьому бартерний, товарний чи документальний метод обміну продукцією, напівфабрикатами, послугами між підрозділами, про що свідчить аналіз промислових підприємств регіону. На сьогоднішній день не існує єдиного ефективного методу визначення внутрішніх цін, а існуючі підходи мають свої як переваги так і недоліки. Однак, слід пам'ятати, що вибір методу формування цін повинен відображати усі витрати внутрішнього підрозділу, але таким чином, щоб не стимулювати працівників до їх надмірного завищення [2, с. 152].

Враховуючи все вищезазначене, можна зробити висновок, що система трансфертного ціноутворення є надзвичайно важливою для організації ефективної взаємодії між структурними підрозділами

підприємства. Оскільки, саме від того на скільки враховуватимуть трансфертні ціни особливості діяльності підприємства і буде залежати кінцевий показник оцінки діяльності підрозділу та підприємства загалом.

Література

1. Сидоренко Р. В. Організація трансфертного ціноутворення при обліку за центрами відповідальності / Р. В. Сидоренко // Економічні науки. – 2009. – № 6. – С. 267-276.
2. Козловський В. О. Внутрішній економічний механізм виробничих підприємств : монографія / В. О. Козловський, Л. Г. Дончак. – Тернопіль : Крок, 2013. – 204 с.